

L'antifeixista que França marginà perquè va denunciar els antisemites i l'Holocaust

Carnet provisional que la policia de París va expedir el 1937 a nom de Victor Kibaltchitch, conegut públicament com a Victor Serge, pseudònim que adopta a Barcelona, el 1917.

Els anys 1938 i 1939 era difícil de trobar tribunes d'esquerra per a denunciar la persecució nazi contra els jueus i l'antisemitisme a França, si eres enemic de Stalin i, per tant, dels comunistes francesos. Victor Serge, però, ho va intentar.

Va ser un dels primers intel·lectuals europeus que va denunciar la persecució nazi dels jueus, i també un dels primers d'adonar-se d'una cosa de la qual no eren conscients els antisemites, que l'antisemitisme –aparentment, una opinió com una altra– era una ideologia de mort.

Victor Serge, l'escriptor belga amic de Salvador Seguí, *el Noi del Sucre*, i d'Andreu Nin, que del 1919 al 1928 va exercir diversos càrrecs de responsabilitat en el règim comunista soviètic, va utilitzar la seva ploma –després de caure en desgràcia per trotskista– per a denunciar els crims estalinistes, com era prou sabut. Però també ho va fer, i això no ho era tant, per a criticar tots aquells que aclucaven els ulls davant la brutal acció repressora dels nazis contra els jueus d'Alemanya i d'Àustria.

Les Éditions Joseph K, de Nantes, acaben de rescatar, i presentar per primer cop al lector francès, una selecció dels articles que Victor Serge va publicar a la premsa en defensa del poble jueu.

Primer a la premsa belga i francesa, els anys 1938 i 1939, abans de l'esclat del conflicte bèl·lic, i, després, amb menor intensitat, a la de Sud-amèrica, on va exiliar-se.

En defensa del poble jueu, llavors ja espoliat i humiliat cruelment pels nazis, tant a Alemanya com a Àustria, i contra el creixent antisemitisme que llavors s'estenia per Europa, bàsicament per França, i també a Polònia, Txecoslovàquia, Romania i Itàlia.

A França, sobretot entre els intel·lectuals, i no únicament els de dreta, molts dels quals vivien enlluernats pels èxits socials i econòmics obtinguts per Hitler i no veien allò que Serge va anomenar “el retorn a l'edat mitjana”.

L'edició, titulada *L'extermination des Juifs de Varsovie et autres textes sur l'antisémitisme*, ha estat establerta, presentada i anotada per Jean Rièrè,

El llibre *Les Protocoles des Sages de Sion* va fer creure que hi havia una conspiració jueva mundial. Victor Serge va desmuntar l'engany. El 1941 és a Marsella, amb el poeta Benjamin Péret, la pintora Remedios Varo i l'escriptor André Breton, tot esperant d'embarcar cap a Mèxic.

el filòleg que va tenir cura de l'edició definitiva de l'autobiografia de l'escriptor, *Mémoires d'un révolutionnaire 1905-1945*.

Tanmateix, Víctor Serge no va poder fer sentir amb prou força la seva veu a França, tal com ell volia, perquè va ser víctima d'un boicot que Jean Rièrre qualifica d'efectiu i durable.

El Partit Comunista Francès, a més de barrar-li el pas a les seves publicacions, va fer pressió damunt els editors burgesos, inclòs el de Gallimard, fins a impedir que col·laborés a les revistes més prestigioses del moment, com ara *La Nouvelle Revue française*.

I la premsa socialitzant independent, per una altra banda, no estava pas disposada, en aquells anys d'admiració cega i generalitzada per la Unió Soviètica, a cedir les seves pàgines a un antistalinista tan conegut com ell.

La premsa de dretes, que llavors combatia amb mala sang el govern del Front Popular, hauria pogut comptar amb un antistalinista, per a combatre els pro-soviètics, en el cas que s'hagués tractat d'una premsa tolerant i respectuosa. Però aquella premsa estava infectada fins al moll de l'os del més ferotge i demagògic odi contra els jueus, i això és precisament el que

més el va sorprendre i indignar quan el maig del 1937 va recuperar el permís de residència a França.

A França, només va tenir accés a les publicacions petites, de circulació limitada i, a més, sense cap retribució important. L'ajuda material, i la principal plataforma, li arribà de ca seva, de Bèlgica.

El diari socialista de Lieja, *La Wallonie*, fundat i dirigit per Isi Delviger, li va oferir una tribuna lliure setmanal. Del juny del 1936 al maig del 1940, hi va publicar 201 cròniques.

Als articles dedicats a denunciar l'antisemitisme, accentua el seu afany pedagògic, perquè pensa que els antisemites no són conscients del perill de la seva actitud mental.

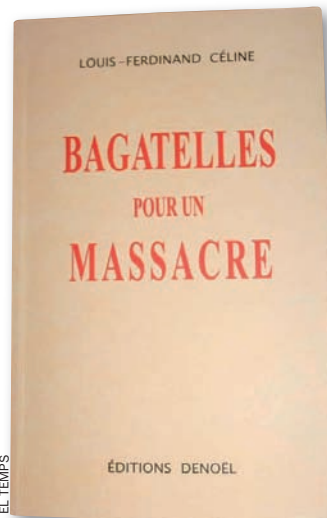
"El sol fet de prendre consciència d'un mal és l'inici de la victòria sobre aquest mal", escriu a l'article "Nouveau

Moyen Âge", publicat el maig del 1938.

En aquest article, com en el seleccionat a continuació, "Autriche, cimetière de l'Europe", del mes de juny, denuncia que el món assisteix sense immutar-se al drama de l'Àustria ocupada pels nazis, amb 40.000 detinguts polítics, suïcidis a dojo i la generalització d'operacions d'extermini de jueus, "de la mateixa manera que ha renunciat a descriure els bombardeigs de Barcelona —tema d'un altre article seu, del febrer anterior— i a penetrar en els misteris dels processos de Moscou".

Les seves denúncies de l'antisemitisme el porten a ocupar-se de dos llibres molt significatius que formen part destacada de la bibliografia antijueva, *Les Protocoles des Sages de Sion* i *Bagatelles pour un massacre*, de Louis-Ferdinand Céline.

En el primer cas, ho fa indignat per l'enèsima reedició feta pel seu editor, Bernard Grasset.

El pamflet antisemita de Céline, del 1937, criticat per Victor Serge.

GHETTO FIGHTERS HOUSE ARCHIVES

EL TEMPS

El gener de 1943 Victor Serge va escriure, a Mèxic, un documentat article sobre l'extermini dels jueus al gueto de Varsòvia que no va trobar editor. Ara forma part del recull editat a França.

L'edició de Grasset recollia un pre-faci d'un membre de la reaccionària i antisemita Action Française i autor de llibres dedicats al *perill jueu*, Roger Lambelin.

I apareix quan ja havia quedat prou demostrat que aquest llibre —el llibre que va fer creure a Hitler en el *perill jueu*, és a dir, que els jueus volien fer-se els amos del món i eren els culpables de totes les guerres i malifetes conegudes— havia estat fabricat per la policia secreta russa del tsar per a justificar els pogroms, els aixecaments populars sagnants contra els jueus. I, a més, el text rus, publicat el 1905,

era un plagi literal d'un llibre d'un pamfletari republicà francès, Maurice Joly, del 1864, adreçat contra Napoleó III i titulat *Dialogue aux enfers entre Machiavel et Montesquieu ou la politique de Machiavel au XIXè siècle par un contemporain*, com ara ens ha recordat Umberto Eco a *Il cimitero di Praga*.

Serge admira la "serenitat" de Lambelin, quan, tot i saber que el text ha estat influït per Maquiavel i Montesquieu, diu al pre-faci que és un text "d'inspiració jueva i maçònica".

I a Céline, li recorda que l'odi al jueu que amara tot el seu llibre es basa en la

idea que el món és dominat pels jueus i la francmaçoneria, i que ha donat peu als pogroms dels russos en temps dels tsars; a l'actual suplici dels jueus als camps de concentració d'Oranienburg i de Dachau, entre més; a l'assassinat del poeta Enrich Músham; i a la fotografia, que va fer la volta al món, d'un advocat que desfila per un carrer de Munic, el 1934, amb un cartell que diu "Sóc un porc jueu", entre atlètics joves en camisa bruna i armats amb pistola.

Serge pensa que els mitjans republicans socialistes i revolucionaris que accepten articles racistes són culpables d'una "falta política, filosòfica i moral injustificable".

Això ho diu a Maurice Wullens, director de la revista *Les Humbles*, on col·labora. El destinatari de la carta es negà a publicar-la i ara finalment ha estat rescatada per Jean Rièrre dels arxius de l'escriptor, a Mèxic.

Refugiat a Mèxic a partir del setembre del 1941, continuarà denunciant l'antisemitisme i el drama dels jueus, i, sobretot, els del gueto de Varsòvia. Ho fa, amb més detall, en un article, escrit el 1943, que va quedar inèdit, i que ara inclou el llibre.

Per a Jean Rièrre, els articles ara recollits i rescatats mostren que ben aviat Serge va copsar l'abast real del "crim col·lectiu", cosa que el fa insòlit i excepcional en la història de la humanitat.

Si va poder fer-ho va ser pel coneixement que els seus pares, exiliats russos, revolucionaris antitsaristes, van encomanar-li dels pogroms autoritzats i fomentats pel règim del tsar. I pel fet que, tant a Bèlgica com a França va ser considerat, oficialment, un apàtrida.

Quan el mariscal Pétain va visitar Marsella el dia 3 de desembre del 1940, la policia va internar els refugiats sospitosos a bord del Sinaïa, i foren traslladats, uns quants dies, mar endins, no fos cas que volguessin alterar la visita. Victor Serge i el seu fill Vladimir, el futur pintor Vlady, es trobaven entre els detinguts preventius. Abans d'embarcar, el policia els demanaven si eren jueus. Victor Serge, ferm i calmat, va respondre: "No en tinc pas l'honor!" Amb aquesta anècdota engega Jean Rièrre el pre-faci del llibre.

Lluís Bonada